

O RAZLAGANJU

(περὶ ἑρμηνείας / de interpretatione)

1.-6. poglavje (16 a 1 - 17 a 37)

[1. Uvod (16 a 1 - 18)]

Najprej si je treba postaviti, kaj je ime in kaj je glagol, nato kaj je odrekanje/zanikovanje in prirekanje/pritrjevanje in prikazovanje in govor.¹

Tisti [znaki] v oglašanju ^{misli} ^{Miseln} so torej znaki² vtisov v duši,⁴ in zapisani [znaki] tistih v oglašanju. In kakor niti pismenke niso pri vseh [ljudeh] iste, niti oglašanja niso ista; česar pa so seveda ta⁵ oznake v prvi vrsti, so pri vseh isti vtisi duše,⁶ in to, česar te podobe so, so ravno iste stvari. O tem pa je bilo seveda povedano [v spisih] o duši,⁷ kajti [to je stvar] druge razprave.

Kakor je v duši misel včasih brez odkrivanja ali prikrivanja,⁸ drugič pa je prav nujnost, da ji obstaja⁹ eno od obojega, tako je tudi v oglašanju. Kajti in prikrito/lažno in odkrito/resnično je glede na sestavljanje in razločanje.¹⁰ In imena sama in glagoli so, če česa ne dodamo, podobni misli brez sestavljanja in razločanja, kot na primer »človek« ali »belo«;¹¹ to namreč še ni niti prikrito/lažno niti odkrito/resnično.¹² Je pa oznaka nečesa; tudi »kozlojelen«¹³ namreč označuje nekaj, nikakor pa ne odkritega/resnične-

ga ali prikritega/lažnega, če ne bi dodali »biti« ali »ne biti«,¹⁴ ali enostavno ali glede na [določeni] čas.¹⁵

[2. Ime (16 a 19 – 16 b 5)]

Ime¹⁶ je torej oglašanje, označujoče po dogovoru, brez [vidika] časa,¹⁷ katerega¹⁸ noben del, ko je ločen, ni označujoč.

Kajti v »Kallipos« «ἵππος» («konj») po sebi ne označuje ničesar, kakor v govoru/izjavi¹⁹ »καλὸς ἵππος» («lep konj»).²⁰ Ni pa tako, kakor je pri enostavnih imenih, tudi pri sestavljenih: pri prvih namreč del nikakor ni označujoč, pri slednjih pa hoče biti, toda [kadar ni] od ničesar ločen, kot na primer »plovec« v »morjeplovec«.²¹

Po dogovoru pa zato, ker ni nobeno od imen po naravi, ampak le, ko postane znak.²² Čeprav razodevajo nekaj tudi nezapisljivi zvoki, na primer od zveri, nobeden od teh ni ime.

»Ne človek« pa ni ime, niti ne obstaja neko ime, ki naj to imenuje – to namreč ni niti govor niti odrekanje/zanikovanje –, a naj bo to »nedoločeno ime«.²³

»Filon« ali »Filonu« in kar je takšnih [izrazov] niso imena, ampak skloni imena. Govor tega se pri ostalem ravna po istem, razen da skupaj z »je« ali »je bilo« ali »bo« ne odkriva/ni resničen ali prikriva/ni lažen (ime pa vedno), kot na primer »Filonu je« ali »Filonu ni«.²⁴ še ničesar namreč niti ne odkriva niti ne prikriva.

[3. Glagol (16 b 6 – 25)]

Glagol²⁵ je tisto, kar dodatno označuje čas, [noben] njegov del pa posebej ne označuje ničesar; je pa [[vedno]]²⁶ oznaka govorenega o drugem.²⁷

Pravim, da dodatno označuje čas, kot je na primer »zdravje« ime, »ozdravlja«²⁸ pa glagol; dodatno označuje, da namreč obstaja sedanjost. In vedno je oznaka obstoječih [stvari], kot na primer tistih o podlagi.²⁹

Za »ne ozdravlja« in »ne boleha« pa ne pravim, da sta glagola; sicer dodatno označujeta čas in sta vedno o nečem, je pa razlika, za kar ni imena. A naj bo to »nedoločeni glagol«,³⁰ ker obstaja enako glede na karkoli in bivajočega in nebivajočega.

Enako tudi »ozdravil je« in »ozdravil bo« nista glagola, ampak sklona³¹ glagola. Razlikujeta pa se od glagola, ker ta dodatno označuje prisotni čas,³² onadva³³ pa tistega okoli.³⁴

Ti sami za sebe govorniki glagoli³⁵ so torej imena³⁶ in nekaj označujejo – govorec namreč ustavi razmislek in poslušalec se je umiril –, toda tega, ali [nekaj] je ali ni, nikakor ne označujejo.

Kajti niti »biti« ali »ne biti« nista oznaki stvari, niti če bi izrekel golo bivajoče.³⁷ To namreč ni nič, dodatno pa označuje neko sestavljanje, ki si ga brez zloženih [delov] ni mogoče zamisliti.

[4. Govor (16 b 26 – 17 a 7)]

Govor³⁸ pa je označujoče oglašanje, pri katerem je eden izmed delov, ko je ločen, označujoč kot rekanje/izraz,³⁹ toda ne kot prirekanje/pritrjevanje.]

Pravim pa, da na primer »človek« označuje nekaj, toda ne »da je« ali »da ni« (a če bi bilo kaj pridano, [potem to] bo prirekanje/pritrjevanje ali odrekanje/zanikovanje) – ne [označuje] pa en zlog »človeka«. ⁴⁰ Kajti niti v »osel« »sel« ni označujoč, ampak je tedaj samo oglašanje. ⁴¹ V dvojnih ⁴² [besedah en del] nekaj označuje, ampak ne po sebi, kakor je bilo rečeno. ⁴³

Je pa vsak govor označujoč, pa ne kot organ,⁴⁴ ampak, kakor je bilo rečeno,⁴⁵ po dogovoru. Prikazujoč pa ni vsak, ampak tisti, v katerem obstaja odkrivanje ali prikrivanje. V vsakem pa ne obstaja, tako kot je na primer prošnja/molitev govor, toda ni niti odkrivajoča/resnična niti prikrivajoča/lažna. Pustimo torej druge [govore]⁴⁶ – kajti pregledovanje teh bolj pripada retoriki in poetiki, prikazujoči [govor] pa sedanjemu motrenju.

[5. Prikazujoči govor (17 a 8 – 24)]

Eden, prvotni⁴⁷ prikazujoči govor⁴⁸ je prirekanje/pritrjevanje, naslednji je odrekanje/zanikovanje; ostali pa so eden [prikazujoči govor] v povezavi.⁴⁹

Nujno pa je, da je vsak prikazujoči govor iz glagola ali sklona [glagola].⁵⁰ Kajti tudi govor človeka⁵¹ nikakor ne bi bil prikazujoči govor, če se ne bi dodalo »je« ali »bo« ali »je bil« ali kaj takšnega. (Zaradi česa pa je »kopensko dvonožno živo bitje« eno,⁵² ne pa mnogo – gotovo namreč ne bo eno z zaporednim izrekanjem –, bo povedano v drugi razpravi.⁵³)

Eden prikazujoči govor pa je ali tisti, v katerem se razodeva ena [stvar], ali tisti, ki je eden v povezavi, mnogi pa so tisti, ki [razodevajo] mnoge stvari in ne ene, ali tisti, ki so nepovezani.⁵⁴

Ime in glagol naj bosta torej samo izraz, ker ne moremo reči, da nekaj razodevata z oglašanjem tako, da prikazujeta, pa najsi nekdo nekaj sprašuje ali ne, ampak namerava [povedati] sam.

Od teh⁵⁵ je eno enostavno prikazovanje,⁵⁶ kot na primer nečesa pri nečem⁵⁷ ali nečesa [stran] od nečesa,⁵⁸ drugo pa iz teh zloženo, kot na primer določeni že sestavljeni govor.

Enostavno prikazovanje pa je označujoče oglašanje o tem, ali nekaj obstaja ali ne obstaja, kakor to razločujejo časi.⁵⁹

[6. Prirekanje in odrekanje (17 a 25 – 37)]

Prirekanje/pritrjevanje⁶⁰ je prikazovanje nečesa pri nečem, odreka-nje/zanikovanje⁶¹ pa je prikazovanje nečesa [stran] od nečesa.

Ker pa je možno, da se tudi obstoječe prikazuje kot neobstoječe⁶² in neobstoječe kot obstoječe in obstoječe kot obstoječe in neobstoječe kot neobstoječe, in prav tako v tistih časih izven sedanjega, bi bilo mogoče in vse skupaj, kar kdo prireka/pritrjuje, odrekati/zanikati, in kar odreka/zanika, prirekat/pritrjevati.

Tako je jasno, da je vsakemu prirekanju/pitrjevanju nasprotno⁶³ odrekanje/zanikovanje in vsakemu odrekanju/zanikovanju prirekanje/pitrjevanje. Naj bo to protirekanje,⁶⁴ prirekanje/pitrjevanje in odrekanje/zanikovanje pa nasprotji. Pravim pa, da nasprotuje tisto, kar je o istem glede na isto⁶⁵ – pa ne homonimno,⁶⁷ in kolikor drugega takšnega poleg [tega] določimo naspram sofisticnim nadlegovanjem.

prevod in opombe Franci Zore

Opombe

Mednaslovi so prevajalčevi, prav tako dodatki v oglatem oklepaju med prevodom, ki vsebujejo najnujnejša pojasnila besedila. Dvojni prevodi iste grške besede so ločeni s poševno črto. — Prevedeno po: *Aristotelis Categoriae et Liber de Interpretatione* recognovit brevique adnotatione critica instruxit L. Minio Paluello. Oxford 1949, ²1956 (Scriptorum classicorum bibliotheca Oxoniensis). — Grško-hrvaška izdaja: Aristotel, *O tumačenju*. Priredba, prevod, predgovor in komentar Josip Talanga. Zagreb 1989 (Biblioteka Latina et Graeca ; 25). Angleški prevod: Aristotle's *Categories* and *De Interpretatione*. Prevod in komentar J. L. Ackrill. Oxford 1963 — Naslov spisa ni Aristotelov. Izraz ἐρμηνεία, ki pomeni razlaganje, najprej bolj v smislu sporočanja, govornega občevanja, kasneje pa tudi izjavljanja in pa tolmačenja (od tod tudi »hermenevtika«), se v tem delu ne pojavlja in tudi njegovi vsebini ne ustreza, razen morda v izredno širokem smislu. Številni prevajalci in pisci študij uporabljajo kar ustaljeni latinski prevod naslova *de Interpretatione*. To delo postane kasneje del zbirke Aristotelovih »logičnih« spisov z naslovom *Organon*.

¹ Tu Aristoteles najavlja vsebino prvih šestih poglavij, zato lahko domnevamo, da predstavlja jo nekakšno zaokroženo celoto. Več o posameznih izrazih, ki jih Aristoteles tu našteva, v poglavjih, ki jih obravnavajo, ter v ustreznih opombah (gl. op. 16, 25, 60, 61, 48, 38).

² Gr. φωνή. To je zvok glasu, oglašanje kot »zvok bitja z dušo«. Prim. *de Au.* B 8, 420 b (v slov. prev. Valentina Kalana *O duši* str. 153 in naprej).

³ Dogovorjen znak. Συμβολον prvotno pomeni tisto, kar je vrženo, postavljeno skupaj in zato drži (skupaj): dogovor kot pogodba ali kot dogovor o pomenu nekega znaka. Ne more pa biti »po naravi«. Prim. sp., *Int.* 2, 16 a 26–28.

⁴ Vtisi v duši so vse, kar je prišlo do duše, kar se je duši pokazalo, »misli«. Prim. op. 6.

⁵ Sc. pismenke in oglašanja, glasovi.

⁶ Vse, kar se kaže duši, »zaznave«, uvidi duše.

⁷ Obstajajo različne interpretacije, katero mesto ima Aristoteles v mislih. Verjetno gre za 3. – 8. poglavje tretje knjige *O duši*.

⁸ Gr. (τὸ) ἀληθεύειν (»resnicovati«, odkrivati v smislu samorazkrivanja resnice, iz česar izhaja uvideti/govoriti resnico in biti resničen/resnicoljuben) in (τὸ) ψεύδεται (izkrivljati se v smislu samoprikrivanja resnice, iz česar izhaja motiti se ter v izjavljanju izrekatati lažno). V prevodu sicer pri izrazih iz teh dveh besednih skupin navajam tako izvorni kot »tradicionalni« pomen obeh besed, pri glagolskih oblikah pa je – ne glede na razumevanje obojega – prevajanje s slednjim skoraj nemogoče.

⁹ Da »stoji ob nje«. Gr. ὑπάρχει. »Obstajati« tu ne gre razumeti v smislu »eksistirati«, ampak v dobesednem pomenu »stati ob«. To pomeni, da je nekaj pri roki, obstaja kot pričujoče, prisotno in je tako na razpolago – v tem primeru je misli na razpolago, da se ji nekaj ali odkrije ali prikrije. Gl. tudi sp., op. 62.

¹⁰ Sestavljanje pomeni, da se nekaj pokaže ali govori (po)stavljeno skupaj z nečim, da je nekaj nečemu prirečeno, pritrjeno. Razločanje pomeni, da je nekaj nečemu odrečeno, zanikano, da se v zvezi z nečim ne pokaže ali govori. Prim. *Metaph.* E 4, 1027 b 17 – 28.

¹¹ »Človek« je primer imena, »belo« pa morda glagola, pri čemer je mišljen zraven pomožni glagol, torej »je belo«.

¹² Prim. *Cat.* 4, 2 a 4–10 in sp., *Int.* 3, 16 b 19–22 ter 5, 17 a 9–10 in a 17–20.

¹³ Ko zgolj poimenujemo neobstoječo žival (ali karkoli drugega), ni to prav tako nič v zvezi z resnico ali neresnico, kot bi ne bilo, če bi imenovali (obstoječa) kozla in jelena. Šele s tem, ko se (pravilno ali napačno) pokaže, katera od teh živali na primer je ali ni, smo nekaj odkrili ali prikrili, izrekli resnico ali zmoto.

¹⁴ »Kozlojelen je« ali »kozlojelena ni« – prvo je prikrivajoči, izkrivljeni, lažni govor, drugo pa odkrivajoči, resnični govor. »Biti« ime sestavlja, povezuje – na tej elementarni ravni le z »biti« (ne pa še z »biti kaj«), »ne-biti« pa razločuje od »biti«, od tistega, kar je.

¹⁵ Nekaj enostavno »je«, ali pa je le bilo, je le sedaj ali le bo. Po drugih razlagah »enostavno« pomeni sedanjí čas, ostalo pa je pretekli in prihodnji. Prim. sp., *Int.* 3, 16 b 16–18.

¹⁶ Gr. ὄνομα. Prvotno »pomeni« jezikovno imenovanje v razliki do imenovane osebe ali stvari (M. Heidegger, *Uvod v metafiziko*, Ljubljana 1995, str. 58). Osebek, tisto, o čemer govori glagol. »Subjekt« stavka ali »sodbe«. V grobem gre tu za samostalnike in njihove pridevnike. Indoevropski jeziki namreč v osnovi ločujejo imensko besedo in glagol. – Prim. tudi *Cat.* 5, 2 a 19–21; *Poet.* 20, 1457 a 10–12.

¹⁷ Ne označuje časa.

¹⁸ Sc. oglašanja.

¹⁹ Tu ni mišljen prikazujoči (apofantični) govor, ampak morda govor kot klic.

²⁰ Ime Kallipos, ki dobesedno pomeni »Lepikonj«, označuje določenega človeka s tem ime-

nom, vendar na noben način nič v zvezi s konjem ali lepim konjem, niti nočemo tej osebi pripisovati, da je na primer lepa kot konj. Angleški prevod ima primer »Whitfield« in »white field«, domača primera pa bi bila »dar« v sestavljenem imenu »Božidar« in »božji dar« (*Theodoros* je tudi Aristotelov primer iz *Poet.* 20, 1457 a 13, kjer govori o istem problemu) ali »mir« v »Ljubomir« in »ljubi mir«. – Dejstvu, da Aristoteles vzame primer osebnega imena, ne gre pripisovati kakšnega posebnega pomena.

²¹ Aristotelov primer, ki je dobesedno neprevedljiv: »kot na primer κελῆς ἐπακτροκέλης; ἐπακτροκέλης pomeni hiter gusarski čoln; ἐπακτρὶς je manjša ladja, čoln, κέλης pa hitra ladjica z eno klopjo za veslače. Gre za to, da tudi zadnji del imena ἐπακτροκέλης nekaj pomeni sam na sebi, ko ni ločen od nobene sestavljene besede. Tudi v sestavljenem imenu kot da hoče nekaj označevati, vendar ne pove vsega, ampak le pripomore k pomenu celotnega imena. Tako tudi v našem primeru »plovec« pomeni nekaj določenega, kadar ni ločen od izraza »morjeplovec«, nakazuje tudi plovbo, toda v zvezi z »morje« se njegov pomen spremeni: morjeplovec ni plovec, ki plava po morju, ampak pomorščak. Primer v hrvaškem prevodu (»brodovlasnik«) je slabši, saj izraža le vrsto lastnika.

²² Gl. zg. op. 3.

²³ Gr. ὄνομα ὀριστόν. Zanikano ime samo na sebi ne poimenuje ničesar, z njim ni nič določeno, zamejeno.

²⁴ Gre za zvezo imena v odvisnem sklonu z »je« ali »ni«. Aristoteles v svojem primeru daje ime Filon v rodilniku, v slovenščini pa zaradi obveznega rodilnika osebka v nikalnem stavku primer nesmiselne rabe ne bi deloval, zato sem uporabil raje dajalnik. Formulaciji »Filonu je« ali »Filonu ni« je treba seveda vzeti kot zaključeno celoto, ki ne predpostavlja nadaljevanja stavka. V tem primeru je izjava izven obzorja resničnega ali neresničnega, saj ne more niti odkriti ničesar niti prikriti.

²⁵ Gr. ῥῆμα. Dobesedno: »(iz)rečeno, izgovorjeno, povedano« (izhaja iz perfektive osnove glagola εἶπεν [govoriti]), ki se uporablja tudi pri λέγειν), torej izrek, vest, pripoved, zapoved, povedek ipd. Sorodna je z besedo »retor« in tako napeljuje na samo izgovarjanje, govorjenje. Kasneje se nanaša predvsem na izražanje dejanja. »Predikat« stavka ali »sodbe«. Prim. tudi zg., op. 16, in *Poet.* 20, 1457 a 14–15.

²⁶ Oxfordska izdaja te besedice, ki se na tem mestu nahaja v nekaterih rokopisih in drugih izdajah, ne vključuje.

²⁷ Namreč o imenu. Glagol pripoveduje vedno nekaj o imenu, nikoli o samem sebi.

²⁸ Glagol ὑγιαίνειν, ki ga ima Aristoteles, pomeni predvsem »biti zdrav«, vendar bi s takšnim prevodom izgubili primer enostavnega glagola.

²⁹ O tistem, kar imenuje ime.

³⁰ Gr. ὀριστόν ῥῆμα. Pri tem ne gre za nedoločnik (infinitiv) ali za glagolski čas aorist, ampak za nedoločnost glede na pozitivno določitev: če ne ozdravlja, počne lahko karkoli drugega, poleg tega pa se to lahko tudi nanaša in na karkoli in na nič.

³¹ Mi ne govorimo o sklonih glagola, grški izraz πτώσις (der Fall, padež) pa se najprej uporablja tako za samostalniške kot za glagolske izpeljane oblike. Prvi ga je v gramatičnem smislu uporabil menda prav Aristoteles.

³² Gr. ὁ παρὸν χρόνος. Čas, ki označuje prisotnost ali sedanji čas.

³³ Sklona glagola, ki ju Aristoteles navaja. Enako, kot za omenjeno 3. osebo ednine, velja tudi za druge osebe in števila.

³⁴ Čas okoli sedanjega časa je pretekli in prihodnji čas. Prim. *Poet.* 20, 1457 a 14–23, kjer vsi časi veljajo za glagole, sklona glagola pa sta na primer vprašanje in ukazovanje.

³⁵ Brez dodatka tistega, o čemer govorimo.

³⁶ Tu Aristoteles uporablja izraz »imena« v netehničnem pomenu besede, saj je sicer nesmiselno vse njegovo razlikovanje med imeni in glagoli (Ackrill). Po drugih razlagah govori tu o nedoločnih glagolskih oblikah, ki jih grščina z določnim členom spremeni v ime.

³⁷ »Biti« samo za sebe ne označuje, kaj je. Tako ne nakazuje celo niti bivajočega kot takega: biti ne pomeni biti bivajoče, ampak je (ni) – kot sledi – nič.

³⁸ Gr. λόγος. Za različne pomenne te besede pri Aristotelu gl. Bonitzov *Index Aristotelicus*. – Prim. tudi *Poet.* 20, 1457 a 23–30.

³⁹ Gr. φάσις. To je za Aristotela samo ime ali sam glagol. Prim. sp., *Int.* 5, 17 a 17–18.

⁴⁰ En zlog iz izraza »človek« ne označuje ničesar. To seveda velja za grško besedo ἄνθρωπος, ne pa tudi za slovensko »človek«, saj njen zadnji del (»vek«) označuje nekaj. O zlogu prim. *Poet.* 20, 1456 b 34–38.

⁴¹ Aristotelov primer: μῦς (miš) in ὄς (svinja). Angleški primer: »mice« in »ice«, hrvaški »koško« in »koš«. Seveda pa »sel« nekaj pomeni, če ni del besede »osel«. Prim. zg., *Int.* 2, 16 a 21–22.

⁴² Iz dveh delov zloženih.

⁴³ Prim. zg., *Int.* 2, 16 a 24–26.

⁴⁴ Gr. ὄργανον, kar pomeni organ in orodje. Tu in pri Platonu (*Cra.* 388 B 13) bi veljalo besedo razumeti v »organskem« smislu, saj Platon pravi, da je ime »poučevalni in razločevalni organ bitnosti« (sama bitnost ima ta organ, ne gre za orodje kot delo človeka), medtem ko Aristoteles vzpostavlja nasprotje med dogovornim (kar bi bilo orodje) in organskim (φύσει).

⁴⁵ O dogovornosti imen prim. zg., *Int.* 2, 16 a 19 in 26–28.

⁴⁶ Tradicija aristoteliske šole na tem mestu navaja železni, ukazovalni, vprašalni in klicalni govor.

⁴⁷ Prirekanju pripada prvotnost, medtem ko je odrckanje drugotno tako pri stvareh kot pri spoznanju in govoru.

⁴⁸ Gr. λόγος ἀποφαντικός, od ἀποφαίνεσθαι (od-po-kazovati se, pri-kazovati se). Aristoteles ga imenuje tudi kratko ἀπόφανσις (prikazovanje).

⁴⁹ Ta povezava ni prvenstveno gramatična (zloženi stavek) ali logična (sestavljena sodba), ampak pomeni predvsem eno povezano prikazovanje.

⁵⁰ Glagola v sklonu. Za »sklone« glagola gl. zg., op. 31.

⁵¹ Ne v smislu, da govori človek kot tisti, ki nekaj izjavlja, ampak gre za izkazovanje človeka, kako se človek pokaže v govoru, za »določitev« človeka. Aristoteles je za primer slučajno dal človeka, gre pa za govor (katerekoli) stvari kot prikazovanje le-te.

⁵² Namreč eno ime. Fraza kot taka prav tako ne more biti resnična ali lažna.

⁵³ Prim. npr. *Metaph.* Δ 6, Z 12, H 6, I 9.

⁵⁴ Govor je torej stavek – tako λόγος prevaja tudi Kajetan Gantar v svojem prevodu *Poetike* (v 20. poglavju, ki je vsebinsko sorodno s tu prevedenim odlomkom) – ali sestavek (prim. Gantarjeve opombe k 20. pogl.) o eni stvari ali o neki povezani tematiki. Prim. tudi *Rhet.* Γ 12, 1413 b 29–34.

⁵⁵ Sc. prikazujočih govorov.

⁵⁶ Gr. ἀπόφανσις. Prikazovanje nečesa v zvezi z nečim ali izven zveze z nečim, ter vsakič kot odkrivanje nečesa ali prikrievanje nečesa (»sodba« kot afirmacija ali negacija, ter vsakič kot resnična ali lažna). Gl. zg., op. 48.

⁵⁷ Gr. τὴ κατὰ τινός. Pri-rekanje, pritrjevanje nečesa nečemu. Grški predlog ustreza predponi besede κατάφασις (pri-rekanje).

⁵⁸ Gr. τὴ ἀπό τινός. Od-rekanje, zanikovanje nečesa nečemu. Grški predlog ustreza pred-

po_ni besude ἀπόφασις (d-reka?nje).

⁵⁹ V ustreznem času.

⁶⁰ Gr. κατάφασις. Prim. zw., op. u7.

⁶¹ Gr. ἀπόφασις. Prim. zg., op. 58.=⁶² Gr. τὸ ὑπάρχειν in τὸ ἴδιον ὑπάρσων. Tisto, kar` (ne) stoji-ob,0je (ne)pričujoče, (ne)priročno, (ne)pripadajoče; vsaj v množini pomeni tudi tisto, kar imam, imetje (podobno kot οὐσία). Frazi ἀγαπᾶν τὸ ὑπάρχοντα in ἀγαπᾶν τὸ παρόντα pomenita praktično isto (prim. Bricko-Salopek, *Hrvatsko-grški frazeološki rječnik*, Zagreb 1994). Gl. tudi zg., op. 9.

⁶³ Gr. ἀντικείμενος, nasproti ležeče, protistavljenost, »opozicija«.

⁶⁴ Gr. ἀντίφασις, nasprotna izjava, proti-slovje, »kontradikcija«.

⁶⁵ Kar prireka ali odreka isto istemu, kar pritrjuje istemu ali zanikuje isto o isti stvari. Nasprotje je, če se pokaže, da miza je bela, ali pa, da miza ni bela. Govorimo o istem (mizi) glede na isto (belo).

⁶⁶ Gre za enake besede (imena), ki imajo več različnih pomenov. O homonimih prim. Cat. 1, 1 a 1-6: ime je isto, govor bitnosti (λόγος τῆς οὐσίας) pa drugačen.

⁶⁷ Sc. takšnega, kot je homonimija. Aristotelova pripomba se nanaša na običajno sofistično zlorabljanje enakosti ali podobnosti imen ter na napačna sklepanja, ki iz tega izhajajo.
